

Franz-Olivier Giesbert

DE KOKKIN VAN HIMMLER

Vertaald door
Hien Montijn

2014

DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

Voor Elie W.,
mijn grote broer,
aan wie ik zo veel te danken heb.

‘Geloof me en leef nu, wacht niet tot morgen.
Maar pluk vanaf vandaag de rozen van het leven.’

— RONSARD

Proloog

Ik kan niet tegen mensen die klagen. En daar wemelt het nu juist van in deze wereld. Daarom heb ik een probleem met mensen.

Ik heb in het verleden herhaaldelijk de gelegenheid gehad om mezelf zielig te vinden, maar ik heb me altijd verzet tegen datgene wat van de wereld een groot tranendal heeft gemaakt.

Ten slotte is het enige wat ons van dieren scheidt niet het geweten dat hun stom genoeg wordt onthouden, maar deze neiging tot zelfmedelijden waardoor de mensheid in de put raakt. Hoe kun je daarin zwelgen terwijl buiten de natuur, de zon en de aarde ons roepen?

Tot aan mijn laatste snik en zelfs daarna zal ik alleen maar vertrouwen op de kracht van de liefde, de lach en de wraak. Daardoor heb ik meer dan een eeuw tegenspoed overleefd, en ik heb er, echt waar, nooit spijt van gehad, zelfs nu nog niet, terwijl mijn ouwe lijf bezig is uit elkaar te vallen en ik me gereedmaak om in mijn graf te stappen.

Laat ik u maar meteen zeggen dat ik absoluut geen slachtoffer ben. Natuurlijk ben ik zoals iedereen tegen de doodstraf. Behalve als ik hem toepas. Ik heb hem in het verleden af en toe toegepast, zowel om recht te doen als voor mijn ei-

gen genoeg. Ik heb er nooit spijt van gehad.

Intussen laat ik niet met me sollen, ook niet hier in Marseille, waar het gespuis denkt de wet uit te maken. De laatste die dat tot zijn schande heeft ervaren is een schooier die dikwijls zijn slag slaat in de rij van mensen die met mooi weer niet ver van mijn restaurant wachten op de boten naar de eilanden If en Frioul. Hij rolt de zakken of tassen van de toeristen. Soms gaat hij er met een tas vandoor. Het is een knappe jongen met een soepele loop en de sprintcapaciteit van een olympisch kampioen. Ik noem hem 'de cheeta'. Volgens de politie zou hij van het 'Noord-Afrikaanse ras' zijn, maar daar durf ik mijn hoofd niet om te verwedden.

Ik vind dat hij meer weg heeft van een burgermanskind dat het verkeerde pad op is gegaan. Op een dag dat ik mijn vis op de kade ging kopen, hebben onze blikken elkaar gekruist. Ik kan me vergissen, maar ik zag er alleen maar de wanhoop in van iemand wiens leven volslagen overhoopligt, nadat hij zijn bestaan als zondagskind, uit luiheid of fatalisme, de rug heeft toegekeerd.

Op een avond, nadat ik het restaurant had gesloten, is hij me gevolgd. Ik bofte, voor één keer liep ik naar huis. Het was bijna middernacht, het stormde en er was niemand op straat. Alle ingrediënten voor een overval. Toen ik ter hoogte van de place aux Huiles achteromkijkend had gezien dat hij op het punt stond me te passeren, heb ik me onverwacht omgekeerd en mijn Glock 17 op hem gericht. Een 9x19 mm semi-automatisch juweeltje. Ik schreeuwde hem toe: 'Heb je niks beters te doen dan te proberen een honderdjarige te beroven, klootzak?'

'Maar ik heb niks gedaan, m'vrouw, ik was niks van plan, ik zweer het u.'

Hij kon niet stilstaan. Hij leek wel een meisje dat touwtje-sprong.

‘Eén ding is zeker,’ zei ik. ‘Iemand die zweert is altijd schuldig.’

‘U vergist zich, m’vrou. Ik was gewoon aan het wandelen, meer niet.’

‘Luister eens, klojo. Met deze wind hoort niemand het als ik schiet. Dus als je je vege lijf wilt redden, geef je me onmiddellijk je tas met alle troep die je vandaag hebt gepikt. En die zal ik geven aan iemand die het kan gebruiken.’

Ik wees met mijn Glock als met een wijsvinger: ‘En laat ik je niet weer betrappen. Ik moet er niet aan denken wat er dan met je gebeurt. Vooruit, wegwezen.’

Hij gooide de tas neer en liep weg terwijl hij, eenmaal op veilige afstand, schreeuwde: ‘Oud wijf. Je bent gewoon een geschift oud wijf.’

Daarna ben ik de inhoud van de tas, horloges, armbanden, mobieltjes en portefeuilles, gaan verdelen onder de zwerfers die bij bosjes hun roes lagen uit te slapen op de cours d’Estienne-d’Orves, niet ver daarvandaan. Ze bedankten me met een combinatie van angst en verwondering. Eentje dacht dat ik niet goed snik was. Ik antwoordde hem dat me dat al eerder was verteld.

De volgende ochtend werd ik gewaarschuwd door de kroegbaas van de bar naast mij; de avond ervoor was er weer iemand beroofd op de place aux Huiles. Ditmaal door een oude dame. Hij begreep niet waarom ik zo verschrikkelijk moest lachen.

In het teken van de Maagd

Marseille, 2012. Ik heb de brief gekust, vervolgens twee vingers gekruist, de wijsvinger en middelvinger, opdat het een goed bericht zou zijn. Ik ben erg bijgelovig, dat is mijn zwakke punt.

De brief was op de post gedaan in Keulen, Duitsland, wat bleek uit het stempel op de zegel, en de afzender had haar naam op de achterkant geschreven: Renate Fröll.

Mijn hart begon heel snel te kloppen. Ik was bang en blij tegelijk. Om op mijn leeftijd, terwijl je iedereen hebt overleefd, een persoonlijke brief te krijgen, is absoluut een gebeurtenis.

Nadat ik had besloten om de brief later op de dag open te maken, teneinde de opwinding die ik bij de ontvangst voelde zo lang mogelijk te rekken, kuste ik hem nogmaals, ditmaal op de achterkant.

Er zijn dagen waarop ik zin heb van alles te kussen, planten zowel als meubels, maar ik kijk wel uit. Ik wil niet dat ze me aanzien voor een getikt oud mens, een kinderverschrikster. Met mijn bijna honderdvijf jaar beschik ik nog slechts over een dunne stem, vijf echte tanden, zie ik eruit als een uil en geur ik niet naar viooltjes.

Maar in de keuken doe ik voor niemand onder: ik geloof

dat ik zelfs een van de koninginnen van Marseille ben, net achter de andere Rose, een jonkie van achtentachtig dat verrukkelijke Siciliaanse schotels maakt, in de rue Glandevès, niet ver van de Opéra.

Zodra ik echter mijn restaurant verlaat om door de straten van de stad te wandelen, heb ik de indruk dat mensen bang voor me zijn. Er is kennelijk maar één plek waar mijn aanwezigheid niet uit de toon valt: boven op de kalkstenen rots waarvandaan het vergulde standbeeld van Notre-Dame-de-la-Garde het universum, de zee en Marseille tot liefde schijnt aan te sporen.

Het is Mamadou die me er achter op zijn motorfiets naartoe rijdt en me weer thuisbrengt. Een grote kerel die in het restaurant mijn alter ego is. Hij bedient, helpt me bij de kassa en neemt me op zijn stinkende machine overal mee naartoe. Ik vind het heerlijk zijn nek tegen mijn lippen te voelen.

Tijdens de wekelijkse sluiting van mijn etablissement, zondag namiddag en de gehele maandag, kan ik uren op mijn bank blijven zitten in de zon die op mijn huid prikt. In gedachten maak ik praatjes met al mijn doden die ik binnenkort zal terugzien in de hemel. Een vriendin die ik uit het oog heb verloren zei altijd dat het heel wat aangenamer omgaan was met hen dan met de levenden. Ze heeft gelijk: niet alleen winden ze zich niet op, maar ze hebben alle tijd. Ze luisteren naar me, ze kalmeren me.

Op mijn hoge leeftijd heb ik geleerd dat mensen na hun dood zich veel sterker laten gelden. Daarom is sterven niet verdwijnen, maar integendeel juist herboren worden in de hoofden van anderen.

Om twaalf uur, als de zon zich niet langer inhoudt en me onder mijn zwarte weduwkleding met een mes, of nog erger, met een bijl bewerkt, vind ik het welletjes en ga ik de halfduistere basiliek in.

Ik kniel voor de zilveren Maagd die boven op het altaar staat en doe of ik bid, dan ga ik zitten en doe een dutje. God mag weten waarom, maar daar slaap ik het best. Misschien omdat de liefhebbende blik van het beeld me tot rust brengt. Het geschreeuw en het stomme gelach van de toeristen storen me niet. Het geklingel evenmin. Ik ben inderdaad verschrikkelijk moe, alsof ik steeds terugkom van een lange reis. Wanneer ik u mijn verhaal heb verteld, zult u begrijpen waarom, en dan nog, mijn verhaal stelt niets voor, althans niet veel: niet meer dan een kleine kabbeling in de Geschiedenis, het slijk waarin we allemaal baggeren en dat ons naar de diepte trekt, van de ene op de andere eeuw.

De Geschiedenis is een loeder. Ze heeft alles van me afgepakt. Mijn kinderen. Mijn ouders. Mijn grote, grote liefde. Mijn katten. Ik snap niets van dat stomme ontzag dat ze het menselijk ras inboezemt.

Ik ben heel blij dat de Geschiedenis vertrokken is, ze heeft al genoeg ellende veroorzaakt. Maar ik weet ook dat ze spoedig terug zal komen, dat voel ik aan de elektriciteit in de lucht en in de zwarte blik van de mensen. Het is het lot van het mensdom om domheid en haat hun gang te laten gaan over de massagraven die door de voorgaande generaties onophoudelijk gevuld zijn.

De mens gedraagt zich als slachtvee. Hij gaat met neergeslagen ogen zijn lot tegemoet, zonder ooit voor of achter zich te kijken. Hij weet niet wat hem wacht, hij wil het niet weten, terwijl niets gemakkelijker zou zijn: de toekomst is een boer, een oprisping, een zure smaak, soms het braaksel van het verleden.

Ik heb lange tijd getracht de mensheid te waarschuwen tegen de drie tekortkomingen van onze tijd: nihilisme, hebzucht en een gerust geweten die haar van haar verstand hebben beroofd. Ik heb de burens onder handen genomen, met

name de slagersleerling die op dezelfde verdieping woont als ik, een magere bleekscheet met de handen van een pianist, maar ik heb wel in de gaten dat ik hem verveel met mijn geklets en het is me meer dan eens overkomen dat ik hem, wanneer ik hem op de trap tegenkom, aan zijn mouw trek om te voorkomen dat hij ervandoor gaat; hij doet altijd alsof hij het met me eens is, maar ik weet heus wel dat hij dat doet opdat ik hem met rust laat.

Zo gaat het met iedereen. In de afgelopen vijftig jaar heb ik niemand gevonden die naar me luistert. In arren moeden ben ik ten slotte mijn mond gaan houden tot aan de dag waarop ik mijn spiegel heb gebroken. Het was me mijn hele leven lang gelukt er geen een te breken, maar die ochtend begreep ik, terwijl ik naar de scherven op de stenen vloer van de badkamer keek, dat me een catastrofe was overkomen. Ik dacht zelfs dat ik de zomer niet zou halen. Op mijn leeftijd zou dat normaal zijn.

Wanneer je denkt dat je gaat sterven en er niemand is om je te begeleiden, kind noch kraai, is er slechts één oplossing: de aandacht trekken. Ik besloot mijn memoires te gaan schrijven en ben vier spiraalschriften gaan kopen in de kantoorboekhandel van Mme Mandonato, een goed geconserveerde zestigjarige die ik ‘dat ouwetje’ noem en die een van de meest gecultiveerde vrouwen van Marseille is. Toen ik haar ging betalen, was er iets wat ze kwijt wilde en ik deed of ik mijn geld zocht zodat ze tijd had om haar vraag te formuleren: ‘Wat ga je daarmee doen?’

‘Nou, een boek schrijven. Wat een vraag!’

‘Ja, maar wat voor soort boek?’

Ik aarzelde en zei toen: ‘Tja, ouwetje, alle genres tegelijk. Een boek om de liefde te bejubelen en om de mensheid te waarschuwen tegen de gevaren die ze loopt. Opdat zij nooit hoeft mee te maken wat ik heb meegemaakt.’

‘Er zijn al heel wat boeken geschreven met dat als thema...’

‘Die zijn dan kennelijk niet overtuigend genoeg geweest. Mijn boek wordt mijn levensgeschiedenis. Ik heb al een werktitel: *Mijn honderd jaar en meer*.’

‘Dat is een goede titel, Rose. De mensen zijn dol op alles wat honderdjarigen betreft. Dat is een markt die zich momenteel heel snel ontwikkelt, binnenkort zullen het er miljoenen zijn. Het drama met boeken over hen is dat ze geschreven worden door mensen die het niet serieus nemen.’

‘Ja, en ik ga juist in mijn memoires proberen aan te tonen dat wij geen levende lijken zijn en dat we nog iets te vertellen hebben...’

Ik schrijf ’s ochtends maar ook ’s avonds, met een glaasje rode wijn naast me. Van tijd tot tijd nip ik eraan voor het lekker, en wanneer ik even geen inspiratie heb, neem ik een flinke slok om weer op ideeën te komen.

Die avond was het twaalf uur geweest toen ik besloot mijn schrijfwerk te onderbreken. Ik ben niet eerst naar bed gegaan, heb niet eerst mijn tanden gepoetst, maar ging de brief openen die ik die ochtend in mijn brievenbus had gevonden. Ik weet niet of het de leeftijd of de emotie was, maar mijn handen trilden zo dat ik de envelop bij het openmaken op meerdere plaatsen heb gescheurd. Toen ik de inhoud had gelezen, kreeg ik een flauwte. Plotseling knapte er iets in mijn brein.

Samir de Muis

Marseille, 2012. Enkele seconden nadat ik weer bij zinnen was gekomen, begon er een liedje door mijn hoofd te spelen: ‘Can you feel it?’ van de Jackson Five. Michael op zijn best, met een echte kinderstem en nog niet de beroemde castraat. Mijn lievelingslied.

Ik voelde me goed, zoals altijd wanneer ik het neurie. Men zegt dat je dood bent als je vanaf een zekere leeftijd bij het wakker worden niet overal pijn hebt. Ik had het bewijs van het tegenovergestelde.

Toen ik na mijn flauwte weer was bijgekomen, had ik nergens pijn en was ik niet dood, zelfs niet gewond.

Zoals alle mensen van mijn leeftijd ben ik doodsbang voor fracturen die je tot een rolstoel veroordelen: met name een heupfractuur. Dit keer zou het nog niet zover komen.

Ik had de klap zien aankomen: voordat ik de brief ging lezen, was ik op de bank gaan zitten. Toen ik mijn bewustzijn verloor, ben ik vanzelfsprekend achterovergevallen met mijn hoofd op een zacht kussen.

Ik wierp nogmaals een blik op de kennisgeving die ik nog steeds vasthield voordat ik vloekte: ‘Welpotverdesnotverdedriedubbelederie!’

De kennisgeving deed de dood van Renate Fröll mee,

die dus niet de afzender van de brief kon zijn. Haar overlijden dateerde van vier maanden terug en ze was gecremeerd in het crematorium in Keulen. Er stond geen enkele andere aanwijzing op de kaart. Geen adres of telefoonnummer.

Ik ben in huilen uitgebarsten. Ik geloof dat ik de hele nacht heb gehuild, want toen ik de volgende ochtend wakker werd, was ik een en al tranen, en waren mijn lakens, mijn kussen en mijn nachthemd doorweekt. Ik moest aan de slag.

Ik had een ingeving die ik wilde laten verifiëren. Ik belde een van mijn buurjongens op zijn mobiel: Samir de Muis. Dat is de zoon van een zeventigjarige die, naar verluidt, zijn werkende leven werkloos heeft doorgebracht, wat hem geen windeieren heeft gelegd: hij is een heel mooie man, goed verzorgd en ziet er altijd uit als om door een ringetje te halen. Zijn vrouw, die als caissière en schoonmaakster werkt en twintig jaar jonger is dan hij, ziet er minstens tien jaar ouder uit: ze is verstijfd van de reumatiek en heeft moeite met trappen lopen. Maar het is waar dat ze altijd voor twee heeft gewerkt.

Samir de Muis is dertien jaar en heeft al de blik van de jager op groot wild. Niets ontgaat hem. Het is of hij overal ogen heeft, zelfs op zijn rug en zijn billen. Maar hij benut ze weinig. Hij brengt zijn tijd door achter zijn computer waar hij in recordtijd, tegen betaling, alles vindt wat men hem vraagt. Een prijs, een naam, een getal.

Omdat hij vermoedde dat er wat te halen viel, kwam Samir de Muis onmiddellijk, hoewel hij geen ochtendmens is. Ik overhandigde hem de kennisgeving.

‘Ik wil graag dat je me zo veel mogelijk informatie over deze Renate Fröll geeft.’

‘Wat voor soort inlichtingen?’

‘Alles, vanaf haar geboorte tot aan haar dood. Haar familie, haar werk, al haar kleine geheimpjes. Haar leven, zeged.’

‘Hoeveel?’

Omdat Samir de Muis dichter noch filantroop is, heb ik hem in ruil voor zijn diensten de consoletafel uit de salon voorgesteld. Die bekeek hij en zei: ‘Is dat ding echt oud?’

‘Negentiende eeuw.’

‘Ik zal eens googelen hoeveel zo’n geval waard is en je hoort het wel als het niet genoeg is. Maar ik denk dat het wel oké is...’

Ik bood hem chocoladekoekjes en limonade van een van mijn lievelingssiropen, orgeade, munt of grenadine, maar hij sloeg mijn aanbod af, alsof dat soort zaken niet bij zijn leeftijd pasten terwijl ze meer dan ooit bij de mijne passen.

Samir de Muis heeft altijd een goede reden om me aan mijn lot over te laten. Hij heeft te veel te doen en weet niet hoe hij met zijn tijd moet omgaan. Dat het me nooit is gelukt hem langer dan een paar minuten bij me te houden, is ook, weet ik, omdat hij een vermoeden heeft van de gevoelens die ik voor hem koester: ondanks ons leeftijdsverschil heb ik een zwak voor hem.

Wat zou ik het heerlijk vinden als hij, over twee of drie jaar, wanneer de man in het kind doorgebroken zal zijn en hij één bonk haar en lust is geworden, me in zijn armen nam, me dicht tegen zich aan drukte, geile dingen tegen me zei en een beetje handtastelijk werd. Meer zou ik niet vragen. Ik weet dat dat op mijn leeftijd ongepast en zelfs idioot is, maar als we alle fantasieën uit ons hoofd moesten verjagen, zou er binnenin niet veel overblijven. Van de tien geboden zouden er nog een paar in het hersenvocht drijven, en dat was het dan zo ongeveer. Het leven zou dodelijk saai zijn. Dankzij onze gekten blijven we overeind.

Mijn principe is om elk moment te leven alsof het het laatste is. Elk gebaar, elk woord. Ik ben van plan om rustig dood te gaan, zonder spijt of wroeging.